

Archeologisch bureauonderzoek

**Haarstraat 117, Rijssen,
gemeente Rijssen-Holten
(OV).**

**LAAGLAND
ARCHEOLOGIE**

juli 2022

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
BJZ.nu

Colofon

v3.1

Laagland Archeologie Rapport 927

Archeologisch bureauonderzoek Haarstraat 117 te Rijssen, gemeente
Rijssen-Holten (OV)

Auteur: Erwin Brouwer, Anne Ponten

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: E.W. Brouwer

Autorisatie: E.W. Brouwer

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 75251876

© Laagland Archeologie BV, Almelo, juli 2022

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in Juli 2022 een Archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Haarstraat 117 te Rijssen. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de sloop van de huidige bebouwing en de nieuwbouw van twee appartementengebouwen.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Ongeveer 90 m ten zuiden van het plangebied ligt een dekzandrug. Op het AHN is te zien dat het plangebied in een geleidelijke overgang ligt van een lager gelegen gebied in het noorden naar een hoger gelegen gebied in het zuiden. De verhoging ten zuiden van het plangebied komt overeen met de dekzandrug die op de geomorfologische kaart is weergegeven. Bodemkundig is het gebied en haar omgeving niet gekarteerd. Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart is aangegeven dat het plangebied waarschijnlijk een plaggendek bevat. Dit wordt door historische kaarten ondersteund.

In de omgeving van het plangebied zijn archeologische resten uit de Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd bekend.

. In historische tijden (vanaf circa 1832) werd het terrein omschreven als bouwland met bebouwing in het noordelijke deel van het plangebied. In de loop van de decennia heeft er in het plangebied meerdere malen sloop en nieuwbouw plaatsgevonden. De huidige bebouwing in de noordelijke helft van het plangebied is in 1987 gebouwd. Op basis van de historische gegevens moet rekening worden gehouden met bodemverstoringen in het plangebied.

Op basis van het bureauonderzoek geldt een middelhoge verwachting voor de periode Laat Neolithicum – Vroege Middeleeuwen en een hoge verwachting voor de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. De kans op een verstoorde bodem is overigens hoog. Om de daadwerkelijke opbouw van de bodem in kaart te brengen – en daarmee de archeologische potentie van het terrein – adviseren wij vervolgonderzoek aan in de vorm van een verkennend booronderzoek.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Rijssen-Holten. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, O. Satijn

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	5
1.3 Administratieve gegevens	6
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	8
1.5 Gemeentelijk beleid	9
1.6 Onderzoeksdoel	9
2 Inventarisatie	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	10
2.3 Archeologie	11
2.3.1 Bekende archeologische waarden	11
2.3.2 AMK-terreinen	12
2.3.3 Gemeentelijke verwachtingskaart	12
2.3.4 Eerder archeologisch onderzoek	12
2.4 Historie	13
3 Conclusie en verwachtingsmodel	19
3.1 Conclusie	19
3.2 Verwachtingsmodel	19
3.3 Advies	20
literatuur	21
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	23
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	24
BIJLAGE 3 Geomorfologische kaart	25
BIJLAGE 4 Actueel Hoogtebestand Nederland	26
BIJLAGE 5 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	27
BIJLAGE 6 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	29
BIJLAGE 7 Verklarende woordenlijst	30

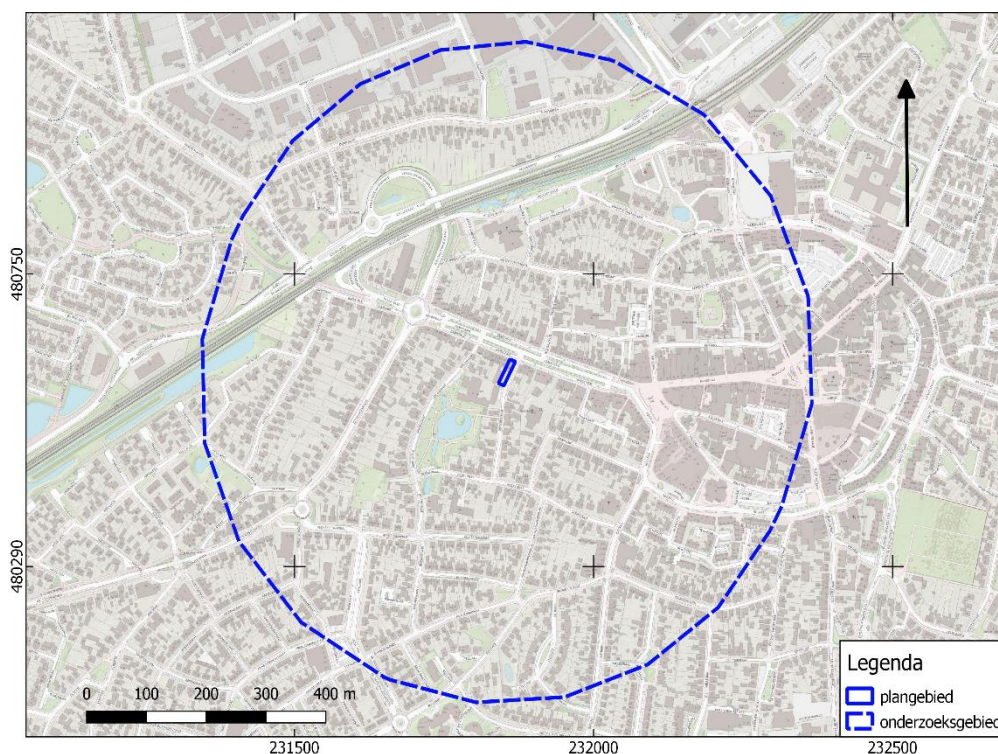
HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van twee appartementengebouwen aan de Haarstraat 117 te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Rijssen-Holten heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Haarstraat 117 in Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied. Bron: pdok.nl

Het plangebied heeft een omvang van circa 400 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Rijssen-Holten
Plaats	Rijssen
Beheerder/eigenaar grond	-
Toponiem	Haarstraat 117
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	935
Laagland Archeologie projectnummer	EB-RIHA221
Datum conceptrapportage	5-7-2022
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	231860/480614
	231869/480610
	231850/480573
	231841/480576
Kaartblad ²	28D
Oppervlakte/lengte Plangebied	ca 400 m ²
Datering	Neolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	bewoning (inclusief verdediging)
Onderzoeksmeldingsnr	5274707100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Archeologisch bureauonderzoek
Datum begin veldonderzoek	n.v.t.
Datum eind veldonderzoek	n.v.t.
Opdrachtgever	BJZ.nu
Goedkeuring bevoegde overheid	nog niet beoordeeld
Bevoegde overheid	Gemeente Rijssen-Holten
Adviseur namens bevoegde overheid	O. Satijn

¹ kadastralekaart.com

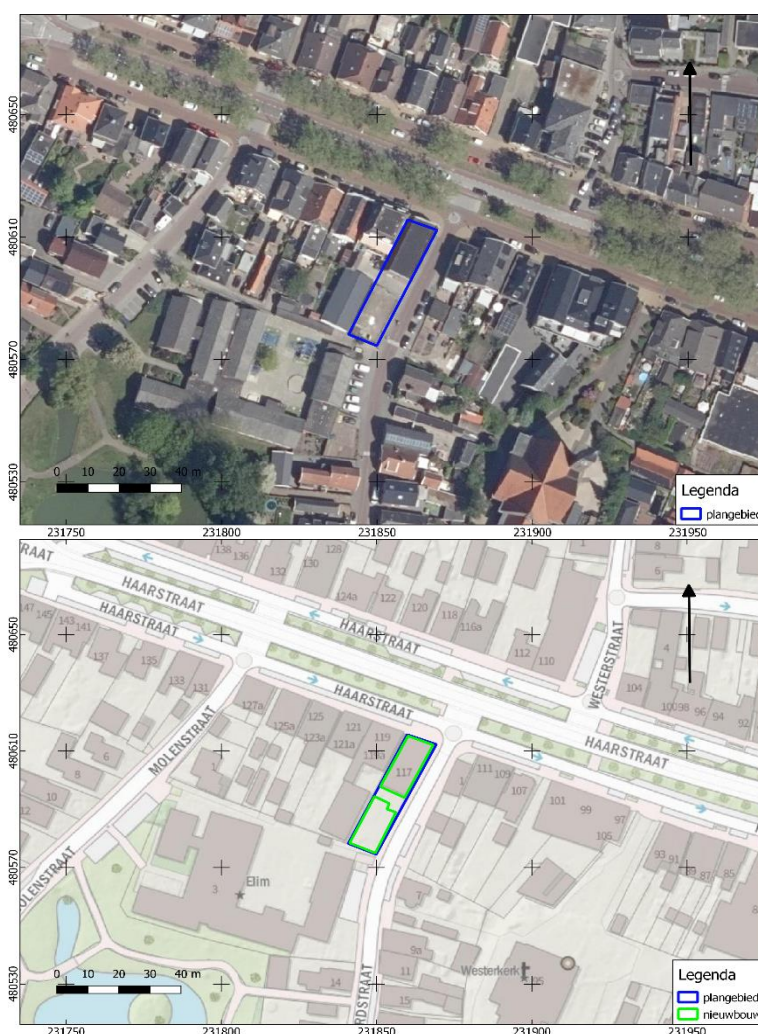
² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider/opsteller onderzoek	Erwin Brouwer erwin.brouwer@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als bedrijfspand. Het terrein bevat voor zover bekend geen kelders of andere ondergrondse kunstwerken en er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³ De twee toekomstige appartementengebouwen zijn met groen aangegeven op onderstaande afbeelding. Volgens de bouwplannen zullen deze panden niet onderkelderd zijn.⁴ De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) wordt/worden zijn in dit stadium nog niet bekend. Onderstaande afbeelding toont de huidige en de gewenste nieuwe situatie.

Afbeelding 2. Huidige situatie (links) en nieuwe situatie (rechts). Bron:pdok.nl

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

⁴ VAB architecten & adviseurs, werknummer 1830

1.5 GEMEENTELIJK BELEID

Op grond van het gemeentelijk beleid dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Dit beleid is vertaald in het bestemmingsplan Wonen Rijssen Artikel 28: Waarde - Archeologie hoge verwachting. In dit artikel staat dat archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd bij bodemverstoringen dieper dan 0,5 m -mv of een oppervlakte groter dan 100 m². De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt deze vrijstellingsgrenzen.

1.6 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

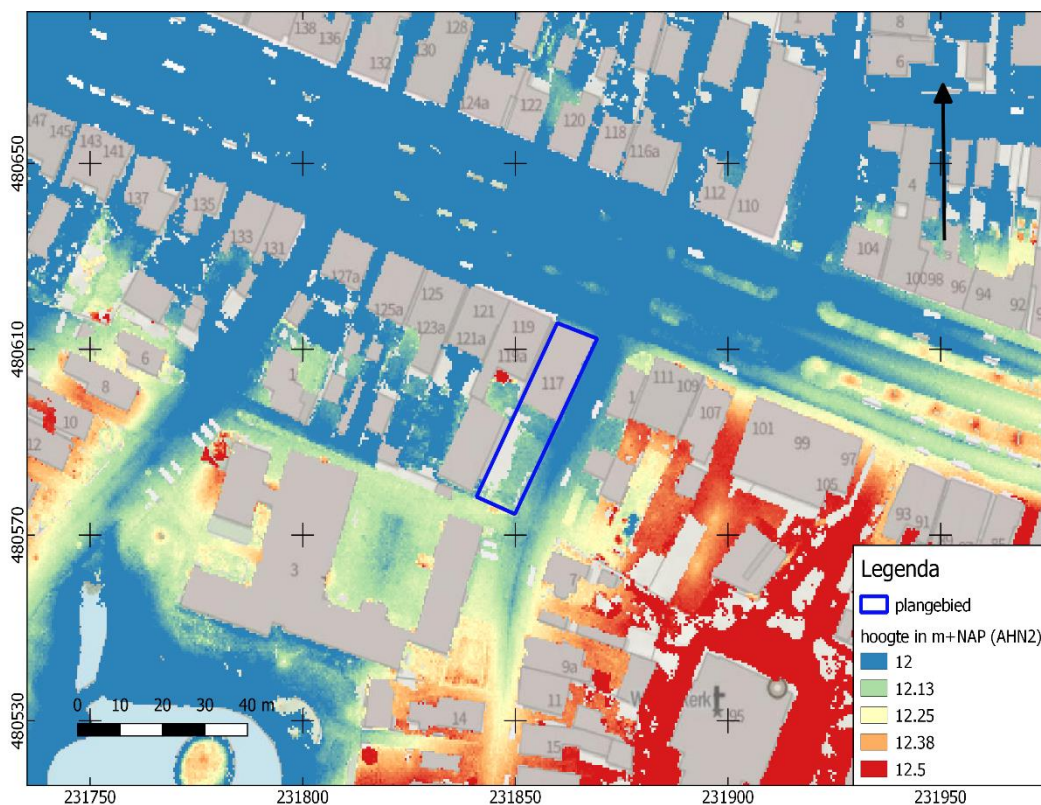
2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Op de geomorfologische kaart (0) is het plangebied niet gekarteerd. Ongeveer 90 m ten zuiden van het plangebied ligt een dekzandrug. Dekzandruggen liggen meestal wat hoger in het landschap. Door de hogere ligging is de waterhuishouding meestal beter en in veel gevallen heeft zich een podzolbodem kunnen vormen.

Op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), zie bijlage 4 is te zien dat het plangebied in een geleidelijke overgang ligt van een lager gelegen gebied in het noorden naar een hoger gelegen gebied in het zuiden. De verhoging ten zuiden van het plangebied komt overeen met de dekzandrug die op de geomorfologische kaart is weergegeven. Op onderstaande detailopname van de AHN is te zien dat het plangebied en haar directe omgeving weinig reliëf bevat. Het gebied ten zuidoosten van het plangebied ligt iets hoger.

Afbeelding 3. Detailopname van het plangebied op het AHN.

Bodemkundig is het gebied en haar omgeving niet gekarteerd. Daarom is de bodemkaart niet in dit rapport opgenomen. Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (Bijlage 5) is aangegeven dat het plangebied waarschijnlijk een plaggendeek bevat. Dit wordt ondersteund door historische kaarten, waar het terrein in gebruik is als bouwland.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 6 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. In het onderzoeksgebied zijn twee waarnemingen bekend. Beiden hangen samen met een oude havezate (zie ook AMK-terrein 13639)

Zaakidentificatie 2699791100 betreft een gracht en fundering die wordt gedateerd in de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. De waarneming bevindt zich ongeveer 330 meter ten noordoosten van het plangebied.

Zaakidentificatie 2903294100 betreft meerdere fragmenten (bouw)keramiek en enkele grondsporen, waaronder een gracht, uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd. De waarneming bevindt zich ongeveer 340 meter ten noordoosten van het plangebied.

2.3.2 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologische waarde en van hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

Binnen het onderzoeksgebied zijn onderstaande AMK-terreinen geregistreerd:

AMK-terrein 13639 betreft een terrein met de restanten van havezate 'Bevervoorde'. Het terrein bevindt zich op 320 m ten noordoosten van het plangebied. De oudste vermelding van de naam 'Bevervoorde' dateert uit 1323. In 1683 was het huis ernstig vervallen. Rond 1880 werd een deel van de gracht gedempt. In 1939 werd het huis op de voormalige huisplaats afgebroken. Dit huis zou dateren uit de 17de eeuw. In 1995 is door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een kruissleuf aangelegd over de huisplaats en de noordgracht. Daarbij is voornamelijk 14de tot 18de -eeuws vondstmateriaal (aardewerk en steenfragmenten) aangetroffen. Men trof de stenen funderingsresten van de buitenmuren aan.⁵

AMK-terrein 13975 betreft de stadskern van Rijssen. Rijssen kreeg stadsrechten in 1243. De ronde omwalling is in de 13^e eeuw aangelegd. Onder de huidige bebouwing zijn resten van oudere bebouwing te verwachten. Het terrein bevindt zich op 230 m ten oosten van het plangebied.

2.3.3 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 5) ligt het plangebied in een zone met een hoge verwachting en een hoge kans op de aanwezigheid van een esdek. Eerder archeologisch onderzoek

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 6.

Zaakidentificatie 2060318100 betreft een archeologische opgraving uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in 1995. Het onderzoeksgebied bevindt zich ongeveer 300 m ten noordoosten van het plangebied. Zie AMK terrein 13639 (paragraaf 2.3.2) voor een korte beschrijving van de opgraving.

Zaakidentificatie 5150574100 betreft een archeologisch proefputten-/proefsleuven onderzoek uitgevoerd door Laagland Archeologie BV in 2022.⁶ Hier is in 2021 een bureauonderzoek aan voorafgegaan (zaakidentificatie 5027316100). Het onderzoeksgebied bevindt zich ongeveer 420 m ten oosten van het plangebied. op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek worden archeologische resten uit de Middeleeuwen – Nieuwe Tijd verwacht. Bij het veldonderzoek bleek dat resten van een natuurlijke bodem (A, B of E-horizont) of een antropogeen gronddek, volledig waren verdwenen. De aangetroffen sporen bestonden voornamelijk uit kuilen, paalkuilen en muuruitbraak-sporen met enkele spaarzame resten muurwerk. Vier sporen zijn in de Late Middeleeuwen B te dateren, de overige sporen zeker of

⁵ Archis.nl

⁶ Spitzers en Keurhorst 2022

waarschijnlijk in de Nieuwe tijd. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren omdat dit naar verwachting geen aanvullende informatie op zal leveren.

Zaakidentificatie 4598114100 betreft een archeologisch booronderzoek uitgevoerd door Laagland Archeologie BV in 2018.⁷ Hier is in 2017 een bureauonderzoek aan voorafgegaan (zaakidentificatie 4578326100). Het onderzoeksgebied bevindt zich ongeveer 350 m ten zuidoosten van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek worden sporen uit de Middeleeuwen en wellicht ook de Nieuwe Tijd verwacht. Bij het booronderzoek zijn resten van een intacte bodembouw aangetroffen in de vorm van ophogings- en nederzettinglagen die horen bij de stadsvorming van Rijssen. Onder deze ophogings- en nederzettinglagen is in boring 2 waarschijnlijk een oude fundering, met net daarboven oude baksteen en kalkmortel, aangetroffen. Er zijn meerdere archeologische indicatoren en vondsten aangetroffen. De aangetroffen archeologische indicatoren omvatten houtskoolspikkels, kolengruis en baksteenfragmentjes en verder zijn er twee bronsfragmentjes en aardewerkfragmentjes aangetroffen. Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt vervolgonderzoek aanbevolen in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

Zaakidentificatie 2217937100 betreft een archeologisch booronderzoek uitgevoerd door BAAC BV in 2008.⁸ Het onderzoeksgebied bevindt zich ongeveer 320 m ten zuiden van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek worden archeologische sporen van het Paleolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen verwacht. Op basis van het booronderzoek is vastgesteld dat de bodemopbouw bestaat uit een verstoorde laag die rechtstreeks aansluit op de C-horizont. In een boring bevindt zich onder de puinlaag nog een plaggendeek (enkeerdgrond). Dit esdek sluit scherp aan op de C-Horizont. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht.

2.4 HISTORIE

Rijssen moet al omstreeks het begin van onze jaartelling bewoond zijn geweest, en mogelijk zelfs al eerder, in de IJzertijd. De strategische ligging naast een droge, goed begaanbare verbinding is de waarschijnlijke aanleiding voor het ontstaan van Rijssen als vestingstad.

Op de Hottingerkaart van 1787 (zie onderstaande afbeelding) ligt het plangebied aan het eind van het westelijke deel van de historische bouwkeren van Rijssen. Waarschijnlijk was het plangebied in deze tijd nog niet bebouwd. Het plangebied ligt aan de voorloper van de huidige Haarstraat. Dit is een oude uitvalsweg van Rijssen en is waarschijnlijk tenminste tot in de Late Middeleeuwen terug te voeren.

Op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)⁹ ligt in het noorden van het plangebied een woning die eigendom is van ene Jan Agteresch (zie afbeelding 5). Het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als bouwland. De verkavelingen rondom het plangebied zijn klein en onregelmatig. Dit type percelen heeft vaak een grote ouderdom en kunnen soms zelfs worden teruggevoerd naar de

⁷ Wijnen 2020

⁸ Tebbens, L.A., Geerts, B.H.M.M. en van Dam M.C.

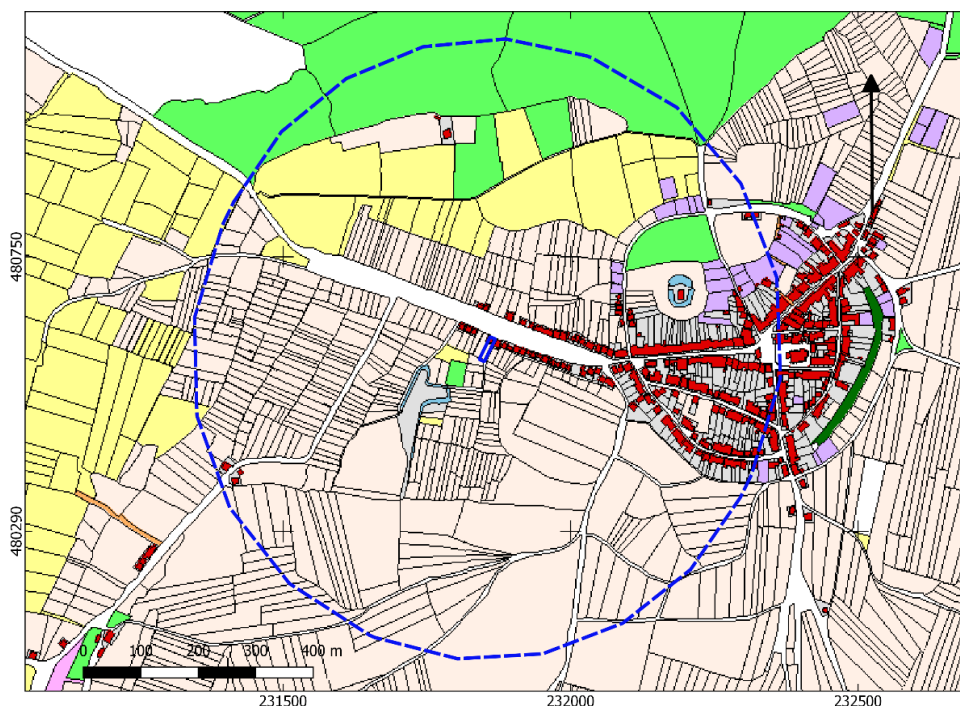
⁹ bron: hisgis.nl

Romeinse Tijd of Vroege Middeleeuwen.¹⁰ Ongeveer 75 m ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich verder een blekerij.

Afbeelding 4. Uitsnede uit de Hottingerkaart van 1787. De locatie van het plangebied is bij benadering rood omcirkeld.

¹⁰ Spek 2004

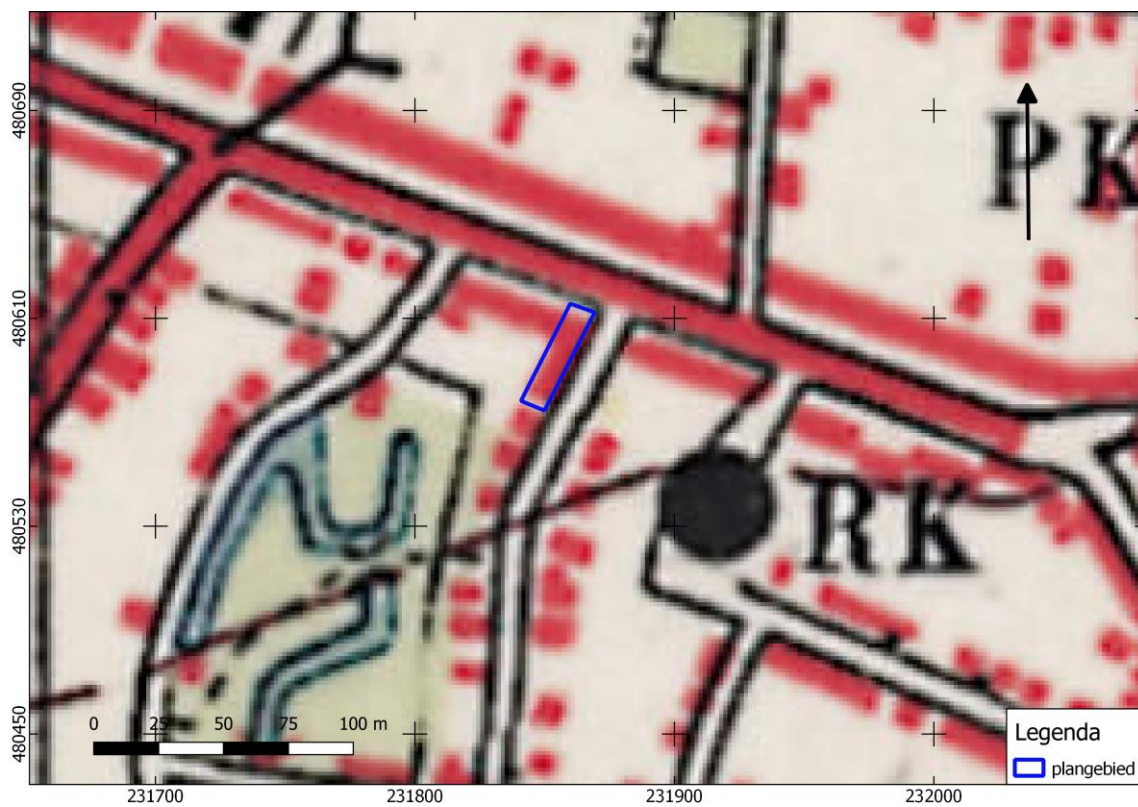
Afbeelding 5. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is rood omlijnd. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: heide, oranje: onverharde weg. lichtpaars: tuin; rood met grijs: bebouwing met erf. Bron: hisgis.nl.

Op de topografische kaart van 1900 (zie Afbeelding 6) breidt de bebouwing rondom het plangebied zich verder uit naar het westen en zuiden. Rond 1935 wordt ook de bebouwing in het plangebied uitgebreid (Afbeelding 7). De bebouwing in de zuidelijke helft van het plangebied wordt gesloopt rond 1965 en rond 1976 wordt een nieuw gebouw gebouwd in dit deel van het plangebied (Afbeelding 8 en Afbeelding 9). De huidige bebouwing in de noordelijke helft van het plangebied is in 1987 gebouwd.¹¹ Rond 1988 wordt ook dit pand in de zuidelijke helft van het plangebied gesloopt (Afbeelding 10).

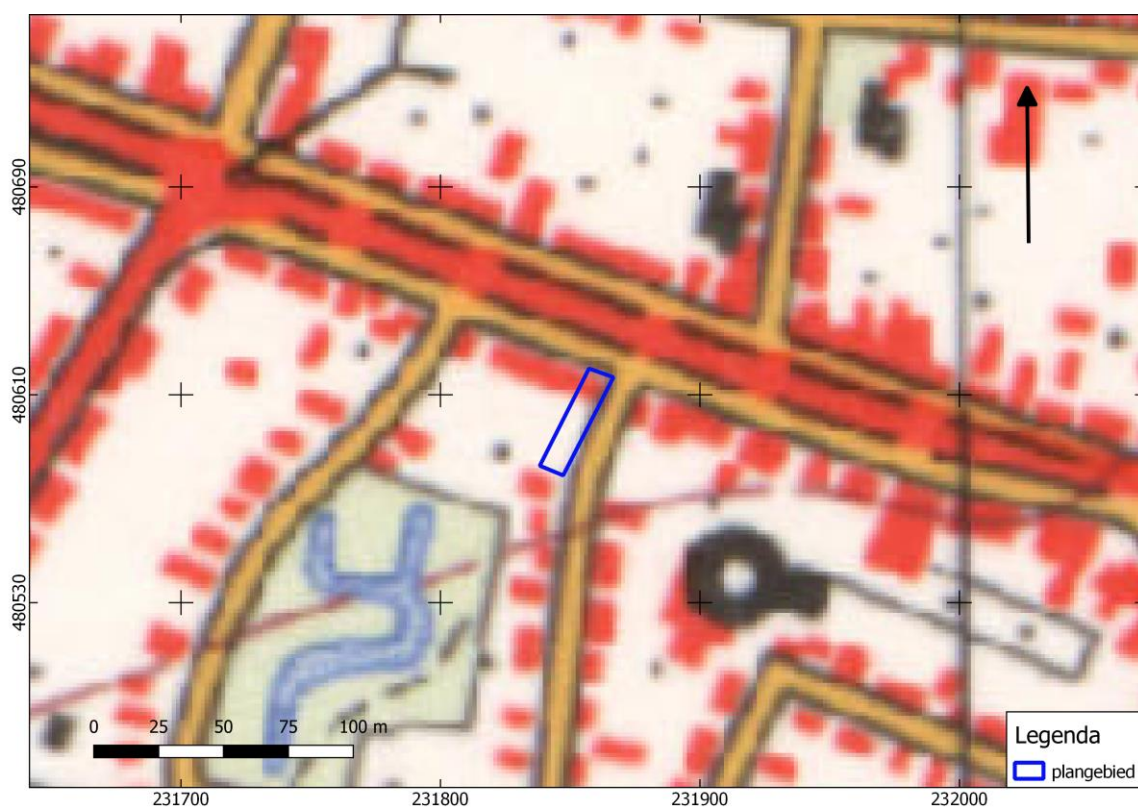
¹¹ Bagviewer.nl

Afbeelding 6. Uitsnede uit de topografische kaart van 1900. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 7. Uitsnede uit de topografische kaart van 1935. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 8. Uitsnede uit de topografische kaart van 1965. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 9. Uitsnede uit de topografische kaart van 1976. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 10. Uitsnede uit de topografische kaart van 1988. Bron: topotijdreis.nl.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden.

Ongeveer 90 m ten zuiden van het plangebied ligt een dekzandrug. Op het AHN is te zien dat het plangebied in een geleidelijke overgang ligt van een lager gelegen gebied in het noorden naar een hoger gelegen gebied in het zuiden. De verhoging ten zuiden van het plangebied komt overeen met de dekzandrug die op de geomorfologische kaart is weergegeven. Bodemkundig is het gebied en haar omgeving niet gekarteerd. Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart is aangegeven dat het plangebied waarschijnlijk een plaggendeek bevat.

In de omgeving van het plangebied zijn archeologische resten uit de Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd bekend.

Op de archeologische verwachtingskaart is weergegeven dat er in het plangebied al in 1500 een boerderij heeft gestaan. Mogelijk is ook op de Hottingerkaart al bebouwing in het plangebied weergegeven. In historische tijden (vanaf circa 1832) werd het terrein omschreven als bouwland met bebouwing in het noordelijke deel van het plangebied. In de loop van de decennia heeft er in het plangebied meerdere malen sloop en nieuwbouw plaatsgevonden. De huidige bebouwing in de noordelijke helft van het plangebied is in 1987 gebouwd. Op basis van de historische gegevens moet rekening worden gehouden met bodemverstoringen in het plangebied.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Op basis van geomorfologische kenmerken geldt een lage verwachting voor de periode Paleolithicum – Vroeg Neolithicum. Typische jagers/verzamelaar kampementen liggen vooral op kleine dekzandopduikingen in beekdalen of op steilkanten nabij zoet water. In en rondom het plangebied is hiervan geen sprake.

Voor de periode Laat Neolithicum – Vroege Middeleeuwen geldt een hoge verwachting. Het plangebied ligt op de kadastrale kaart van 1832 op bouwland. De bouwpercelen zijn bovendien klein en smal, wat grote ouderdom suggereert.

Voor de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd geldt een hoge verwachting. Op de kadastrale kaart van 1832 (en mogelijk ook op de Hottingerkaart van 1787) is bebouwing in het plangebied te zien. Er heeft in de loop van de decennia wel regelmatig sloop en nieuwbouw plaatsgevonden in het plangebied. De kans op bodemverstoring in het plangebied is daarom hoog.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Nederzettingen uit de periode Bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).¹²

Deze resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor of eventuele ophogingslaag. De natuurlijke bodem wordt hier gevormd door dekzand waarin zich een podzol heeft ontwikkeld. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (voornamelijk Neolithicum, in mindere mate Bronstijd en IJzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanaf ongeveer de 17^e eeuw is ook baksteen te verwachten (rurale gebieden; in bewoningskernen al eerder). Deze vondstcategorieën bevinden zich aan of in het pleistocene zand, direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de pleistocene ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken.

3.3 ADVIES

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kunnen archeologische resten verwacht worden. De kans op een verstoorde bodem is overigens hoog. Om te opbouw van de bodem te bevestigen adviseren wij vervolgonderzoek aan in de vorm van een verkennend booronderzoek. Hierbij worden verspreid over de toegankelijke delen van het plangebied circa zes grondboringen gezet. De boringen hebben tot doel het archeologische verwachtingsmodel te toetsen en zo nodig aan te vullen. Met dit booronderzoek wordt de bodemopbouw in kaart gebracht. Aangezien de daadwerkelijke bodemopbouw in het plangebied niet precies bekend is, vormt een verkennend booronderzoek de aangewezen onderzoeksmethode. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen kansrijke delen worden geselecteerd voor eventueel vervolgonderzoek, terwijl delen met geen of weinig kansrijke delen van vervolgonderzoek kunnen worden uitgesloten.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Rijssen-Holten, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer O. Satijn

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

¹² bron: Tol e.a., 2006.

literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Kalisvaart, C.C. 2008. *GEMEENTE RIJSSSEN-HOLTEN, PLANGEBIED WELLEWEG TE RIJSSSEN, Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase)*. 's-Hertogenbosch.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Spek, T., 2004. *Het Drenste Esdorpenlandschap, een historisch-geografische studie*. Utrecht.
- Spitzers T.A. en Keurhorst I., 2022. *Archeologisch inventariserend veldonderzoek – proefsleuven (IVO-P), Haarstaat 3 te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV)*. Almelo.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB
- Wijnen, J.J.A., 2020. *Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase Walstraat 38 te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV)*. Almelo.

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII
www.boorstaten.nl
www.topotijdreis.nl
www.hisgis.nl
www.grondwatertools.nl
www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde <= 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 4-7-2022 1

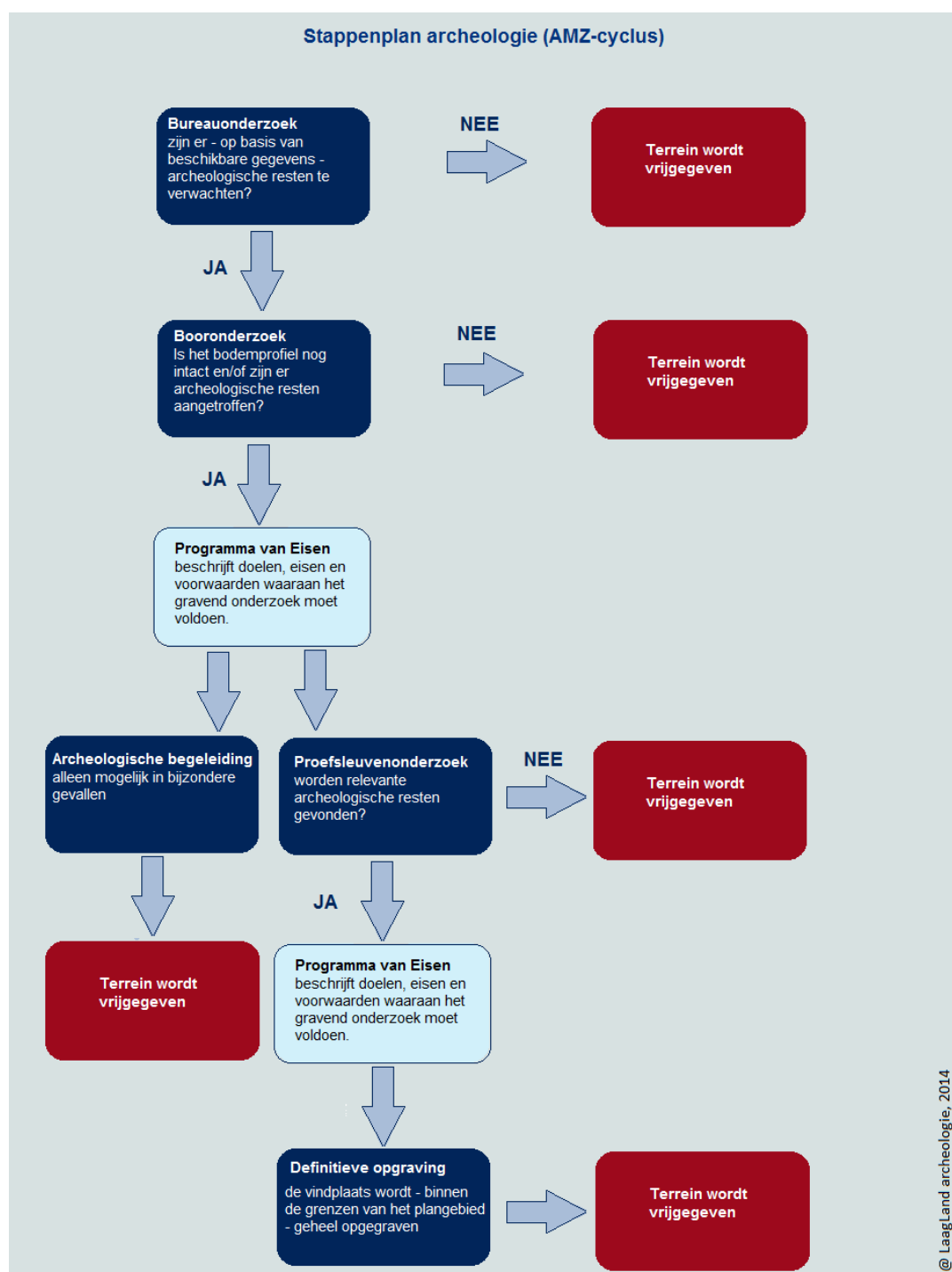
Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 4-7-2022 1

gemeentelijke verwachtingskaart. Bron: gemeente Rijssen-Holten. Geraadpleegd op 4-7-2022 1

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl.
Geraadpleegd op 4-7-2022 1

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 4-7-2022 1

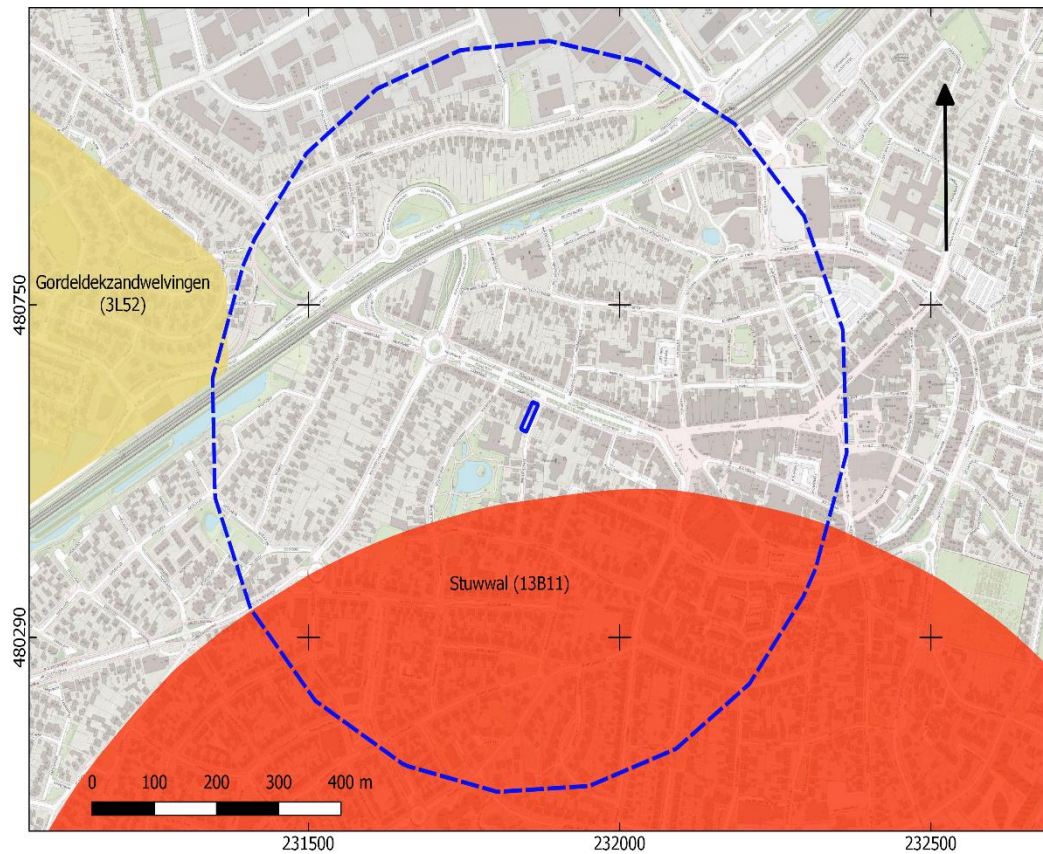
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

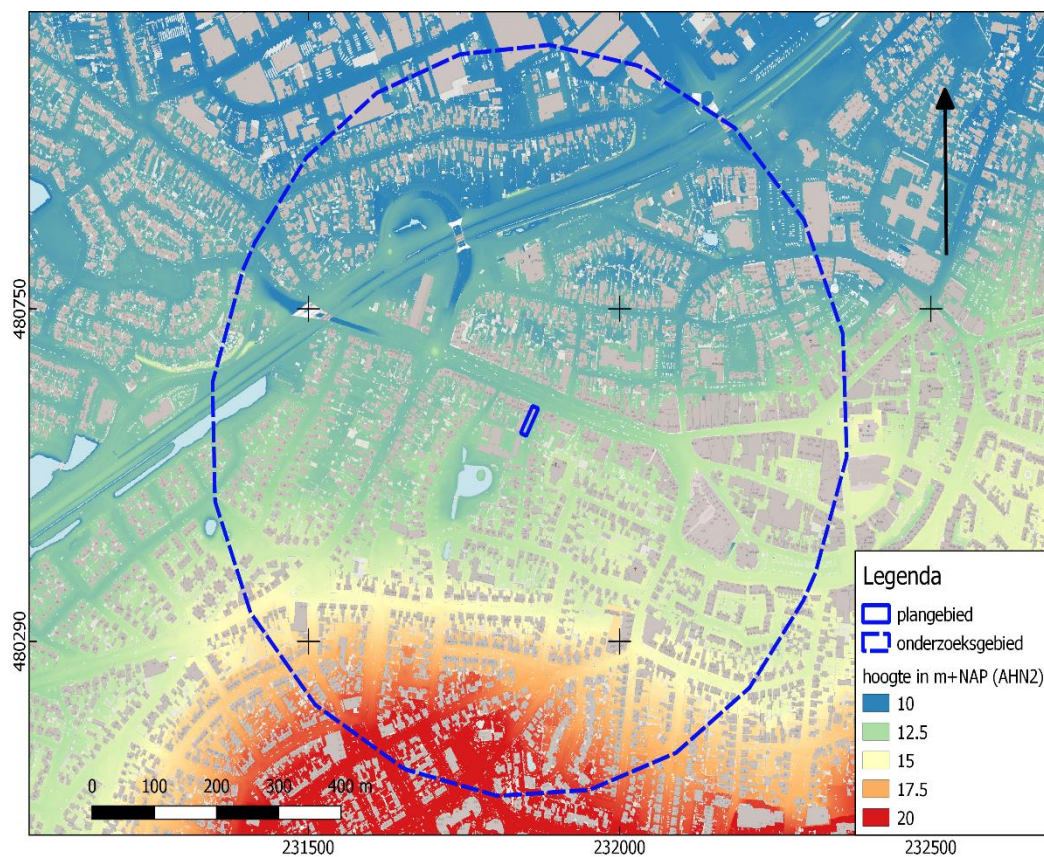
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	-1795	
		B		-1650
		A		-1500
Middeleeuwen		Laat	-1250	
		Vol	-1050	
			Ottoons	-900
			Karolingisch	-725
		Merovingisch	-450	
Romeinse tijd		Laat	-270	
		Midden	-70 na Chr.	
		Vroeg	-15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	-250	
		Midden	-500	
		Vroeg	-800	
	Bronstijd	Laat	-1100	
		Midden	-1800	
		Vroeg	-2000	
	Neolithicum	Laat	-2850	
		Midden	-4200	
		Vroeg	-4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	-6450	
		Midden	-8640	
		Vroeg	-9700	
	Paleolithicum	Jong	-35.000	
		Midden	-250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

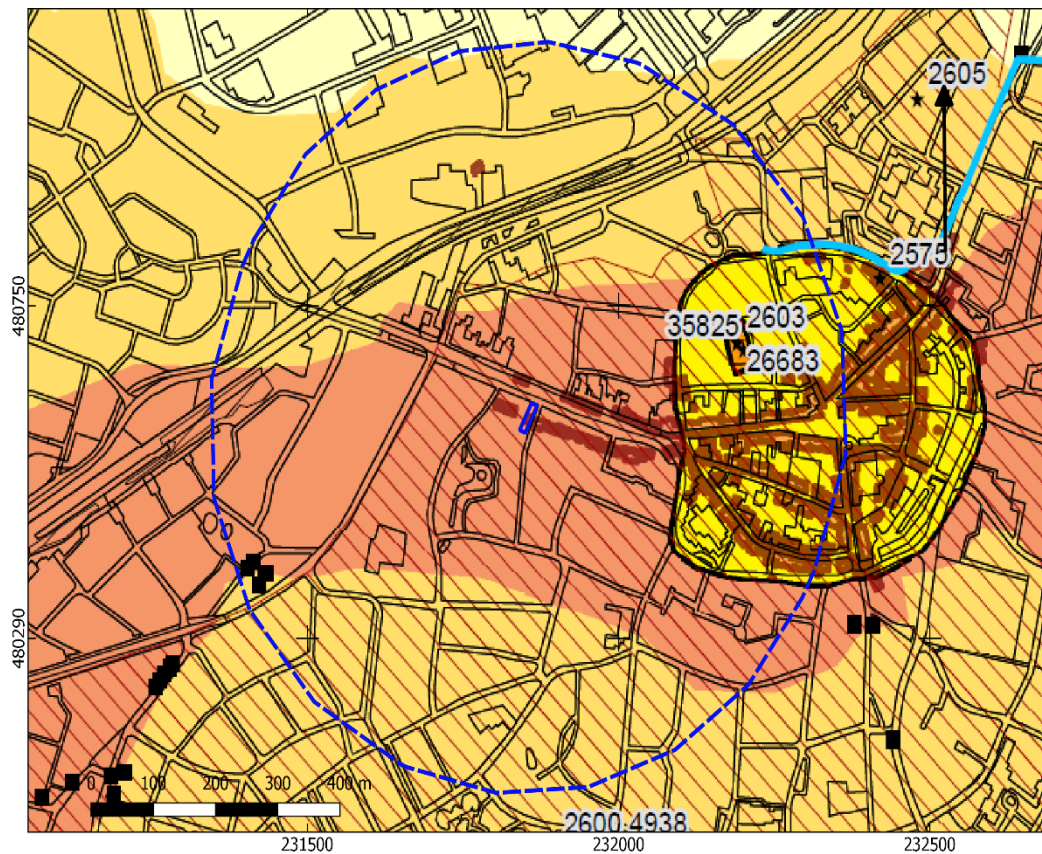
BIJLAGE 3 GEOMORFOLOGISCHE KAART

BIJLAGE 4 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

BIJLAGE 5 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart

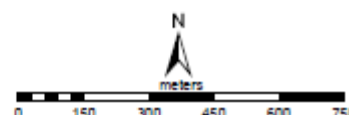
Gemeente Rijssen-Holten

Bijlage 5

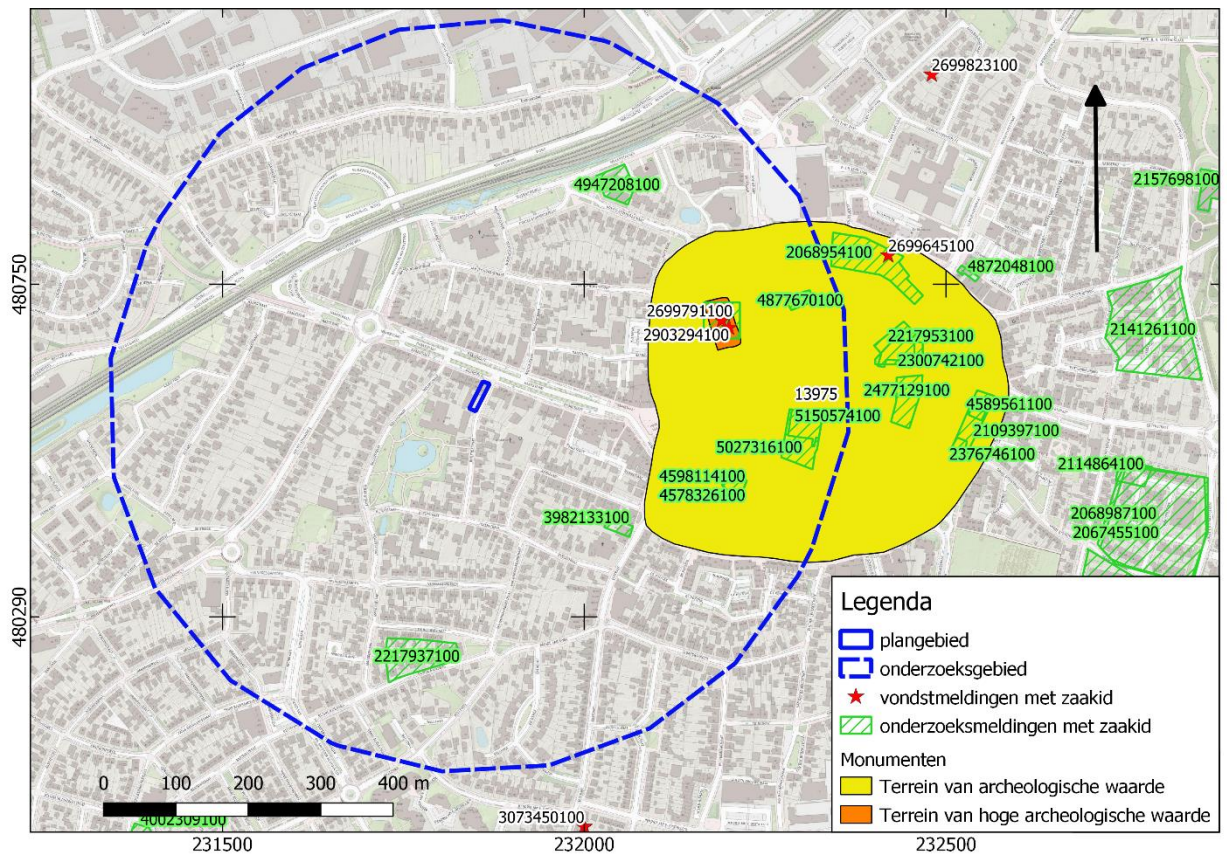
LEGENDA

Rijksmonumenten	
	beschermde monument (2)
Overige AMK-terreinen	
	zeer hoge waarde (1)
	hoge waarde (9)
	van waarde (1)
Archeologische verwachting	
	hoge verwachting
	hoge verwachting bij cultuurhistorisch element of in dorpskern
	middelhoge verwachting
	lage verwachting
	geen archeologische verwachting
	verstoringen (type verstoring: zie bijlage 2)
	vermoedelijk een esdek aanwezig
overig	
	archeologische vindplaats
	archeologische vindplaats met administratieve plaatsing
	verspreide bebouwing in 1832
	boerderij in 1500
	gemeentegrens
	topografie (beeldrecht: Topografische Dienst)
Beleidsadvies	
Geen enkele bodemverstorende activiteiten toegestaan. Behoud in situ is uitgangspunt. Alle bodemverstorende activiteiten zijn vergunningsplichtig (aanvraag bij RACM)	
Streven naar behoud in situ. Indien niet mogelijk, dan dient archeologisch onderzoek plaats te vinden. Ingrepen met een oppervlakte kleiner dan 50 m² zijn vrijgesteld van onderzoek	
Beleidsadvies	
Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk	
Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk	
Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk	
geen archeologisch onderzoek noodzakelijk mits: - planlocatie geheel in een lage verwachtingszone ligt - grenzend aan de planlocatie geen waardevol archeologisch terrein aanwezig is	
geen archeologische onderzoek noodzakelijk omdat archeologisch relevante laag is afgegraven	
- Bij bestaande verstoringen dieper dan archeologische laag: geen archeologisch onderzoek noodzakelijk - Bij bestaande verstoringen ondieper dan archeologische laag: archeologisch onderzoek noodzakelijk	
grote kans dat eventueel aanwezige archeologische resten goed geconserveerd zijn	

versie 1.2 28-04-2008

BIJLAGE 6 WAARNEMINGEN, AMK- TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 7 VERKLARENDE

WOORDENLIJST

AMK-terreinen - De AMK (Archeologische Monumentenkaart) is een bestand van alle bekende, behoudenswaardige archeologische terreinen in Nederland. Op de kaart staan terreinen van archeologische, hoge archeologische en zeer hoge archeologische waarde (al dan niet wettelijk beschermd) aangegeven. De AMK wordt niet meer geactualiseerd.

Bleek – een bleek (of bleekweide) is een grasveld dat vroeger door huishoudens gebruikt werd om linnen te bleken na het wassen ervan. In oude teksten is in 1520 voor het eerst sprake van een veld om was te bleken. De bleek als zodanig werd nog tot in de vorige eeuw gebruikt.

Es – een es (enk, eng) is een areaal bouwland dat door meerdere grondgebruikers wordt gebruikt. Een es is ruimtelijk begrensd en als zodanig herkenbaar, maar de individuele percelen zijn niet gescheiden door duidelijk herkenbare grenzen.

Middeleeuwen - De Middeleeuwen duurden van 450 – 1500 na Chr. Over de periode vlak na het definitieve vertrek van de Romeinen uit Nederland is weinig bekend. Tot op heden zijn relatief weinig vindplaatsen uit deze periode aangetroffen. Er zijn sterke vermoedens dat resten uit deze periode voor een belangrijk deel onder de huidige oude stads- en dorpskernen en oude akkercomplexen liggen. Vanaf ongeveer de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is sprake van een min of meer centraal gezag. De maatschappij raakt gefeodaliseerd. In deze periode werd een begin gemaakt met de ontginning van veen, heide en bos.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) – De RCE is een onderdeel van het ministerie van OCW. Het voert wet- en regelgeving uit, ontwikkelt kennis en geeft advies over rijksmonumenten, landschap & omgeving, archeologie en roerend erfgoed.

Voorde – Een voorde (ook wel drecht, trecht of tricht genoemd) is een doorwaadbare plaats in een beek of rivier. Vaak werd een voorde verhard met stenen of keien, die door houten palen op hun plaats werden gehouden.